

Prof. Dr. Emre ESEN

MİLLETLERARASI TAHKİM

FİLİZ KİTABEVİ
İSTANBUL
2025

Aralık 2025

ISBN: 978-625-5697-85-1

BASKI - CİLT

Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım
Petrol Ürünleri Sanayi ve Tic. Ltd. Şti.
Matbaacı Sertifika Numarası: 77398

YAYINLAYAN

Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım
Petrol Ürünleri Sanayi ve Tic. Ltd. Şti.
Cemal Yener Tosyalı Cad. No: 57/A (113)
Vefa-Fatih/İSTANBUL
Tel: (212) 527 0 718
(850) 441 0 359
Faks: (212) 519 20 71

www.filizkitabevi.com

bilgi@filizkitabevi.com

Yayıncı Sertifika Numarası: 77398

Copyright© Bu kitabın Türkiye'deki yayın hakları Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım Petrol Ürünleri San. ve Tic. Ltd. Şti.'ne aittir. Her hakkı saklıdır. Hiçbir bölümü ve paragrafı kısmen veya tamamen ya da özet halinde, fotokopi, faksimile veya başka herhangi bir şekilde çoğaltılamaz, dağıtılamaz. Normal ölçüyü aşan iktibaslar yapılamaz. Normal ve kanunî iktibaslarda kaynak gösterilmesi zorunludur.

*Üzerimdeki emekleri için ömür boyu minnettar kalacağım,
Türk Tabkim Hukukunun duayeni,
Saygıdeğer Hocam Prof. Dr. Cemal Şanlı'ya ithaf edilmiştir.*

ÖNSÖZ

Milletlerarası tahkim, farklı hukuk sistemlerinin, farklı kültürlerin ve adalet arayışının kesiştiği bir alandır. Milletlerarası nitelik taşıyan uyuşmazlıkların âdil, etkin ve tarafsız biçimde çözülmesi açısından önemi her geçen gün daha da artan tahkim mekanizması aynı zamanda milletlerarası ticaretin güvenli işleyişini sağlayan en temel unsurlardan biri olarak öne çıkmaktadır.

Milletlerarası tahkim kurumunu hem akademik temelleri hem de uygulamadaki yansımalarıyla bir bütün olarak ele alma amacını taşıyan bu çalışmada, milletlerarası tahkimin, hukukî rejimi yasalarla ve milletlerarası anlaşmalarla tayin edilen bir *yargılama* usulü olduğu gerçeği daima merkezde tutulmuştur.

Bu çalışma uzun yıllara yayılan bir akademik birikimin, sabrın ve emeğin ürünüdür. Akademik hayata başladığım ilk günden itibaren bizlere ilham veren, bilgi birikimiyle ve akademik rehberliğiyle yolumuzu aydınlatan, oluşturdıkları özgür bilimsel çalışma ortamı sayesinde önümüzü açan saygıdeğer hocalarımız Prof. Dr. Ergin Nomer'e, Prof. Dr. Gülören Tekinalp'e, Prof. Dr. Aysel Çelikel'e, merhum Prof. Dr. Yücel Sayman'a, Prof. Dr. Cemal Şanlı'ya, Prof. Dr. Günseli Öztekin-Gelgel'e ve Prof. Dr. B Bahadır Erdem'e minnettarız. Sevgi, saygı ve dayanışma esasları çerçevesinde uzun yıllardır birlikte çalıştığımız dostlarım Prof. Dr. F. Kerem Giray'a, Doç. Dr. İnci Ataman-Fıganmeşe'ye, Dr. Öğr. Üyesi Mine Tan-Dehmen'e ve Dr. Öğr. Üyesi A. Elif Ulusu'ya şükranlarımı sunarım. Kitabın hazırlanmasındaki destekleri için Doç. Dr. Cemre Tüysüz'e ve araştırma görevlisi arkadaşlarım Duygu Ercan'a, Ahmet Tokat'a ve Hande Bingöl'e teşekkür ederim.

Her akademik çalışmada olduğu gibi bu çalışma boyunca gösterdikleri sabır ve anlayış için Sevgili Eşim Özgür'e ve Sevgili Kızlarım Umay ile Miray'a sonsuz teşekkür ederim. Onların sevgisi ve desteği bu çalışmanın zorluklarını aşmamı sağladı, çalışmanın getirdiği yorgunluğu hafifletti.

Bu çalışmayı yayımlamayı kabul ettiği için Filiz Kitabevi'nin değerli yöneticisi Oğuzhan Oruç'a ve çalışmadaki emekleri için Filiz Kitabevi'nin değerli çalışanlarına çok teşekkür ederim.

Dilerim ki bu çalışma, milletlerarası tahkim alanında çalışan araştırmacılara, uygulayıcılara ve öğrencilere mütevazı bir katkı sunar ve hem düşünsel hem pratik anlamda yeni ufuklar açar.

Prof. Dr. Emre Esen

Beyazıt – 05.12.2025

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	V
İÇİNDEKİLER	VII
KISALTMALAR LİSTESİ	XXI
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

MİLLETLERARASI TAHKİME İLİŞKİN TEMEL BİLGİLER

I. MİLLETLERARASI TAHKİM KAVRAMI VE UNSURLARI	5
A- TAHKİM KAVRAMI	5
B- MİLLETLERARASI TAHKİM KAVRAMI	9
C- MİLLETLERARASI TAHKİMİN UNSURLARI	13
II. MİLLETLERARASI TAHKİM MODELLERİ	16
A- <i>AD HOC</i> TAHKİM	16
B- KURUMSAL TAHKİM	17
III. MİLLETLERARASI TAHKİMİN AVANTAJ VE DEZAVANTAJLARI	18
A- GENEL OLARAK	18
B- BAĞIMSIZ VE TARAFSIZ YARGI MERCİİ ALGISI	19
C- SÜRAT	20
D- UZMANLIK	21
E- İRADE SERBESTİSİ	22
F- YABANCI HAKEM KARARLARININ TENFİZİNDEKİ KOLAYLIK	23
G- UCUZLUK	23
H- GİZLİLİK	24
İ- BARIŞÇIL BİR USUL OLMASI	25

VIII

IV. TÜRKİYE'DE MİLLETLERARASI TAHKİMİN HUKUKSAL KAYNAKLARI.....	25
A- GENEL OLARAK.....	25
B- MİLLETLERARASI TAHKİM YARGILAMALARININ HUKUKİ REJİMİNİ DÜZENLEYEN MEVZUAT	26
C- YABANCI HAKEM KARARLARININ TANINMASI VE TENFİZİNİ DÜZENLEYEN MEVZUAT	27
D- YATIRIM UYUŞMAZLIKLARININ TAHKİM YOLUYLA ÇÖZÜMÜNE İLİŞKİN MEVZUAT	27
1. Anayasa Madde 125	27
2. 4501 Sayılı Kamu Hizmetleri İle İlgili İmtiyaz Şartlaşma ve Sözleşmelerinden Doğan Uyuşmazlıklarda Tahkim Yoluna Başvurulması Hâlinde Uyulması Gereken İlkelere Dair Kanun	28
3. Yatırımların Korunması ve Teşvikine İlişkin İki veya Çok Taraflı Milletlerarası Anlaşmalar.....	28
4. Devletlerle Diğer Devletlerin Vatandaşları Arasındaki Yatırım Uyuşmazlıklarının Halline Dair Anlaşma (ICSID Anlaşması)	33
a) Genel Olarak	33
b) Merkez'in Yargılama Yetkisi.....	34
c) ICSID Tahkim Usulü	38
d) ICSID Tahkiminde Esasa Uygulanacak Hukuk.....	40
e) ICSID Hakem Kararları.....	42
E- SİGORTACILIK KANUNU'NDA ÖNGÖRÜLEN SİGORTA TAHKİM SİSTEMİ	46

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRK HUKUKUNA TÂBİ MİLLETLERARASI TAHKİM YARGILAMALARININ HUKUKİ REJİMİ

I. GENEL OLARAK.....	53
II. MİLLETLERARASI TAHKİM KANUNU'NA TÂBİ MİLLETLERARASI TAHKİM YARGILAMALARININ HUKUKİ REJİMİ	56
A- GENEL OLARAK.....	56
B- MTK'NIN UYGULAMA ALANI	57
1. Genel Olarak.....	57
2. Tarafların MTK'ya Tâbi Olma İradesinin Bulunması	58
3. Yabancılık Unsuru Bulunması	61

a) Genel Olarak	61
b) Tarafların Yerleşim Yerlerinin veya Olağan Oturma Yerlerinin yahut İşyerlerinin Ayır Devletlerde Bulunması	62
c) Tarafların Yerleşim Yerlerinin veya Olağan Oturma Yerlerinin yahut İşyerlerinin Tahkim Yerinden Başka Bir Devlette Bulunması	64
d) Tarafların Yerleşim Yerlerinin veya Olağan Oturma Yerlerinin yahut İşyerlerinin Esas Sözleşmeden Doğan Yükümlülüklerin Önemli Bir Bölümünün İfa Edileceği Yerden veya Uyuşmazlık Konusunun En Çok Bağlantılı Olduğu Yerden Başka Bir Devlette Bulunması	65
e) Tahkim Anlaşmasının Dayanağını Oluşturan Esas Sözleşmeye Taraf Olan Şirket Ortaklarından En Az Birinin Yabancı Sermayeyi Teşvik Mevzuatına Göre Yabancı Sermaye Getirmiş Olması veya Bu Sözleşmenin Uygulanabilmesi İçin Yurt Dışından Sermaye Sağlanması Amacıyla Kredi ve/veya Güvence Sözleşmeleri Yapılmasının Gerekli Olması	66
f) Tahkim Anlaşmasının Dayanağını Oluşturan Esas Sözleşme veya Hukukî İlişkinin Bir Ülkeden Diğerine Sermaye veya Mal Geçişini Gerçekleştirmesi	67
4. MTK'nın Konu Bakımından Kapsamına Giren ve Tahkime Elverişli Bir Uyuşmazlık Bulunması	68
a) Genel Olarak	68
b) İki Tarafın İradesine Tâbi Olmayan Uyuşmazlıklar	70
i. Genel Olarak	70
ii. İş Sözleşmelerinden Doğan Uyuşmazlıklar	71
iii. Tüketici Sözleşmelerinden Doğan Uyuşmazlıklar	75
iv. Kira Sözleşmelerinden Doğan Uyuşmazlıklar	76
v. Kat Mülkiyeti Kanunu'ndan Doğan Uyuşmazlıklar	78
vi. İcra ve İflâs Hukuku Davaları	79
vii. Kamu Hizmetleri İle İlgili İmtiyaz Şartlaşma ve Sözleşmelerinden Doğan Uyuşmazlıklar	86
viii. Ortaklıklar Hukuku Uyuşmazlıkları	87
ix. Gemiler Üzerindeki Mülkiyet Hakkına ve Kanunî Rehin Hakkına İlişkin Uyuşmazlıklar	91
x. Spor Hukuku Uyuşmazlıkları	96
xi. Rekabet Hukuku Uyuşmazlıkları	97
xii. Fikrî ve Sınai Haklardan Doğan Uyuşmazlıklar	97
c) Türkiye'de Bulunan Taşınmaz Mallar Üzerindeki Aynî Haklara İlişkin Uyuşmazlıklar	98

5. MTK'nın Zaman Bakımından Uygulama Alanı.....	100
C- MTK İLE HMK ARASINDAKİ İLİŞKİ	102
D- DEVLET MAHKEMESİ TARAFINDAN YAPILMASI ÖNGÖRÜLEN İŞLERDE MÜDAHALENİN SINIRI VE GÖREVLİ-YETKİLİ MAHKEME.....	103
E- TAHKİM ANLAŞMASININ HUKUKÎ REJİMİ VE TAHKİM İLK İTİRAZI.....	106
F- GEÇİCİ HUKUKÎ KORUMA ÖNLEMLERİ.....	113
1. Genel Olarak.....	113
2. İhtiyatî Tedbir ve İhtiyatî Haciz	114
3. Delil Tespiti.....	126
G- HAKEMLERE İLİŞKİN DÜZENLEMELER	127
1. Genel Olarak.....	127
2. Hakemlerin Sayısı.....	127
3. Hakemlerin Seçimi.....	129
4. Hakemlerin Reddi	147
5. Hakemlerin Görevinin Sona Ermesi ve Sorumluluğu	152
6. Hakemlerin Yetkisi	154
H- TAHKİM YARGILAMA USULÜ	157
1. Genel Olarak.....	157
2. Tahkim Yargılamasında Tarafların Eşitliği ve Temsili.....	158
3. Yargılama Kurallarının Belirlenmesi	159
4. Tahkim Yeri	160
5. Davanın Açıldığı Tarih.....	161
6. Tahkim Süresi.....	162
7. Tahkim Yargılamasının Lisanı	170
8. Dava ve Cevap Dilekçeleri	171
9. Tebligat	174
10. İddianın veya Savunmanın Değiştirilmesi veya Genişletilmesi	175
11. Görev Belgesi	181
12. Duruşma ve Yazılı Yargılama	186
13. Taraflardan Birinin Yargılamaya Katılmaması	189
14. Deliller.....	190
15. Tahkimde Derdestlik	202
16. Bekletici Mesele	203

17. Tahkim Yargılamalarının Birleştirilmesi ve Ayrılması (Tefriki).....	206
18. Tahkim Yargılamasında Dava Arkadaşlığı.....	213
19. Tahkim Yargılamasında Davaya Müdahale	217
20. İsticvap.....	220
21. Eski Hâle İade	221
22. Adli Tatil.....	221
23. Topluluk Davalarının Tahkimde Görülmesi.....	221
İ- UYUŞMAZLIĞIN ESASINA UYGULANACAK HUKUK KURALLARI	224
J- TAHKİM YARGILAMASININ SONA ERMESİ.....	230
1. Genel Olarak.....	230
2. Davacının Davasını Geri Alması.....	231
3. Yargılamanın Sona Erdirilmesi Konusunda Tarafların Anlaşması.....	231
4. Hakemlerin Yargılamanın Sürdürülmesini Gereksiz veya İmkânsız Bulması	232
5. Tahkim Süresinin Uzatılmasına İlişkin Talebin Devlet Mahkemesince Reddedilmesi.....	233
6. Hakem Kararının Oybirliğiyle Verilmesi Taraflarca Öngörülmesine Rağmen Hakemlerin Oybirliğiyle Karar Verememesi	233
7. Taraflardan Birinin “Taraf Olma Niteliği”ni Kaybetmesi Sebebiyle Tahkim Yargılamasına Devam Edilememesi	234
8. Yargılama Giderleri İçin Avans Yatırılmaması	235
K- HAKEM KARARI	237
1. Genel Olarak.....	237
2. Hakem Kararının Verilme Usulü	238
3. Hakem Kararlarında Belirtilmesi Gereken Hususlar	242
a) Genel Olarak.....	242
b) Tarafların ve Varsa Temsilcileri ile Vekillerinin Ad ve Soyadları, Unvanları ve Adresleri.....	243
c) Kararın Gerekçesi ve Tazminata İlişkin İstemlerde Hükmedilen Tazminatın Miktarı.....	243
d) Tahkim Yeri ve Kararın Tarihi	245
e) Kararı Veren Hakemin veya Hakemlerin Ad ve Soyadları, İmzaları ve Karşı Oyları	246
f) Karara Karşı İptal Davası Açılabileceği.....	247
4. Hakem Kararının Düzeltilmesi, Yorumu ve Tamamlanması.....	248
L- HAKEM KARARLARINA KARŞI KANUN YOLU: İPTAL DAVASI.....	254

1. Genel Olarak.....	254
2. İptal Sebepleri.....	262
a) Davacı Tarafından İddia ve İspat Edilmesi Gereken İptal Sebepleri.....	262
i. Taraflar Arasında Geçerli Bir Tahkim Anlaşması Bulunmaması	262
ii. Hakemlerin Seçiminde Usule Aykırılık	264
iii. Kararın Tahkim Süresi İçinde Verilmemiş Olması.....	268
iv. Hakemlerin Kendi Yetkileri Hakkındaki Kararlarının Hukuka Aykırı Olması.....	270
v. Hakemlerin Yetkilerini Aşması	271
vi. Tahkim Yargılamasının Usule Aykırı Yürütülmesi ve Bu Aykırılığın Hakem Kararının Esasına Etkili Olması	279
vii. Tahkim Yargılamasında Tarafların Eşitliği İlkesinin Gözetilmemiş Olması.....	288
b) İptal Davasına Bakan Mahkeme Tarafından Resen Dikkate Alınması Gereken İptal Sebepleri.....	289
i. Hakem Kararına Konu Uyuşmazlığın Türk Hukukuna Göre Tahkime Elverişli Olmaması	289
ii. Hakem Kararının Kamu Düzenine Aykırı Olması	290
3. İptal Davasının Usulü.....	317
M- HAKEM KARARLARININ İCRA EDİLEBİLİR HÂLE GELMESİ.....	328
N- HAKEM KARARLARININ KESİN HÜKÜM ETKİSİ	329
O- TAHKİM GİDERLERİ	334
1. Genel Olarak.....	334
2. Hakem Ücreti	335
3. Yargılama Giderleri.....	340
a) Hakemlerin Seyahat Giderleri ve Yaptıkları Diğer Masraflar	340
b) Hakemlerce Atanan Bilirkişilere ve Yardımına Başvurulan Diğer Kişilere Ödenen Ücretler ve Keşif Giderleri.....	341
c) Tanıkların Seyahat Giderleri ve Yaptıkları Diğer Masraflar.....	341
d) Davayı Kazanan Tarafın Varsa Vekili İçin Avukatlık Asgarî Ücret Tarifesine Göre Hakemlerce Takdir Edilen Vekâlet Ücreti	341
e) MTK'ya Göre Devlet Mahkemelerine Yapılacak Başvurularda Alınan Yargı Harçları.....	342
f) Tahkim Yargılamasına İlişkin Bildirim Giderleri.....	342
4. Avans Yatırılması	342
5. Giderlerin Paylaştırılması.....	343

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YABANCI HAKEM KARARLARININ TANINMASI VE TENFİZİ

I. GENEL OLARAK.....	345
II. YABANCI HAKEM KARARI KAVRAMI.....	348
III. TANIMA VE TENFİZ KAVRAMLARI	358
IV. YABANCI HAKEM KARARLARININ TANINMASI VE İCRASI HAKKINDAKİ 10 HAZİRAN 1958 TARİHLİ BM (NEW YORK) ANLAŞMASI	360
A- GENEL OLARAK.....	360
B- NEW YORK ANLAŞMASI İLE TARAF DEVLETLERİN HUKUKLARI VE DİĞER MİLLETLERARASI ANLAŞMALAR ARASINDAKİ İLİŞKİ	362
C- TARAF DEVLETLERİN NEW YORK ANLAŞMASI'NDAN YARARLANMASININ SINIRI	363
D- TAHKİM ANLAŞMASINA TÂBİ UYUŞMAZLIKLARIN TARAF DEVLET MAHKEMELERİNDE DAVA EDİLMESİ HÂLİNDE MAHKEMELERİN NASIL HAREKET ETMESİ GEREKTİĞİ	363
E- YABANCI HAKEM KARARLARININ TANINMASINA VE TENFİZİNE İLİŞKİN HÜKÜMLER.....	364
1. New York Anlaşması'nın Konu, Zaman, Yer ve Kişi Bakımından Uygulama Alanı	364
2. New York Anlaşması'nda Öngörülen Tanıma ve Tenfiz Engelleri	366
a) Genel Olarak	366
b) Davalı Tarafından İddia ve İspat Edilmesi Gereken Tanıma ve Tenfiz Engelleri.....	367
i. Taraflar Arasında Geçerli Bir Tahkim Anlaşması Bulunmaması	367
ii. Davalının Tahkim Yargılamasında Savunma Hakkından Mahrum Kalmış Olması.....	372
iii. Hakem Kararının Tahkim Anlaşmasında Öngörülmemesi Bir Uyuşmazlığa İlişkin Olması veya Tahkim Anlaşmasının Kapsamını Aşan Hükümler İçermesi	392
iv. Hakemlerin Seçiminin ve Tahkim Yargılamasının Tarafların Anlaşmasına ve Anlaşma Yoksa Tahkim Yeri Hukukuna Uygun Olmaması	400
v. Hakem Kararının Taraflar İçin Henüz Bağlayıcı Olmaması veya Hakem Kararının Verildiği yahut Hukukuna Tâbi Olduğu Ülkenin Yetkili Makamı Tarafından İptal Edilmiş Olması yahut İcrasının Geri Bırakılmış Olması	406

XIV

c) Tanıma-Tenfiz Mahkemesi Tarafından Resen Dikkate Alınması Gereken Tanıma-Tenfiz Engelleri	412
i. Hakem Kararına Konu Uyuşmazlığın Tahkime Elverişli Olmaması	412
ii. Hakem Kararının Tanınması ve Tenfizinin Kamu Düzenine Aykırı Olması.....	412
V. 5718 SAYILI MİLLETLERARASI ÖZEL HUKUK VE USUL HUKUKU HAKKINDA KANUN	413
A- GENEL OLARAK.....	413
B- MÖHUK’TA ÖNGÖRÜLEN TANIMA VE TENFİZ ENGELLERİ	414
1. Genel Olarak.....	414
2. Taraflar Arasında Bir Tahkim Anlaşması Bulunmaması.....	414
3. Taraflar Arasındaki Tahkim Anlaşmasının Geçersiz Olması	414
4. Hakem Kararının Genel Ahlâka ve Kamu Düzenine Aykırı Olması.....	415
5. Hakem Kararının Tahkime Elverişli Olmaması	415
6. Davalının Hakemler Önünde Usulünce Temsil Edilmemiş Olması	416
7. Davalının Hakem Seçiminden Haberdar Edilmemiş Olması veya İddia yahut Savunma Hakkından Yoksun Bırakılmış Olması	416
8. Hakem Seçiminin ve Tahkim Yargılamasının Usule Uygun Olmaması	417
9. Hakem Kararının Tahkim Anlaşmasının Sınırlarını Aşması.....	418
10. Hakem Kararının Kesinleşmemiş veya İcra Kabiliyeti Kazanmamış yahut Bağlayıcılık Kazanmamış veya İptal Edilmiş Olması	418
VI. YABANCI HAKEM KARARLARININ TANINMASI VE TENFİZİNE İLİŞKİN USUL KURALLARI	421
A- GENEL OLARAK.....	421
B- HUSUMET.....	422
C- YETKİLİ VE GÖREVLİ MAHKEME	425
D- DİLEKÇELER TEATİSİ	426
1. Genel Olarak.....	426
2. Dava Dilekçesi ve Ekleri.....	427
3. Cevap Dilekçesi ve Ekleri.....	429
E- DAVA ŞARTLARI	430
F- TANIMA VE TENFİZ DAVALARINDA İLERİ SÜRÜLEBİLECEK İTİRAZLAR.....	435
G- İSPAT YÜKÜ	440
H- YARGILAMA USULÜNE DAİR ESASLAR	440

İ- TANIMA VE TENFİZ DAVALARINDA VERİLECEK KARARLAR VE BU KARARLARA KARŞI BAŞVURU YOLLARI	443
J- TENFİZİNE HÜKMEDİLEN YABANCI HAKEM KARARLARININ İCRASI	445

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TAHKİM ANLAŞMASI

I. TAHKİM ANLAŞMASININ İŞLEVİ VE HUKUKÎ NİTELİĞİ	447
II. TAHKİM ANLAŞMASININ YORUMU	451
A- TAHKİM ANLAŞMASININ YORUMUNDA TAHKİM HUKUKU İLKELERİNİN ÜSTÜNLÜĞÜ	451
B- TAHKİMİN İSTİSNAÎ KARAKTERİ SEBEBİYLE TAHKİM ANLAŞMASININ DAR YORUMLANMASI	452
C- TAHKİM ANLAŞMASININ ESAS SÖZLEŞMEDEN BAĞIMSIZLIĞI	454
III. TAHKİM ANLAŞMALARININ GEÇERLİLİĞİ VE KAPSAMI HAKKINDA KARAR VERME YETKİSİ	467
IV. TAHKİM ANLAŞMASININ GEÇERLİLİĞİ	486
A- GENEL OLARAK	486
B- TAHKİM ANLAŞMASININ TARAFLARIN EHLİYETİ BAKIMINDAN GEÇERLİLİĞİ	487
1. Tarafların Ehliyeti Bakımından Tahkim Anlaşmasının Geçerliliğini Tayin Edecek Hukuk	487
2. Tarafların Ehliyeti Bakımından Tahkim Anlaşmasının Geçerliliğini Tayin Edecek Maddî Hukuk Kuralları	492
C- TAHKİM ANLAŞMASININ ŞEKİL BAKIMINDAN GEÇERLİLİĞİ	496
1. Genel Olarak	496
2. Tahkim Anlaşmasının Şekli Geçerliliği Konusunda Uygulanacak Hukuk ...	499
3. Tahkim Anlaşmasının Şekli Geçerliliğine İlişkin Hukukî Düzenlemeler	500
a) Genel Olarak	500
b) Milletlerarası Tahkim Kanunu Madde 4(2)	501
c) 1961 Tarihli Avrupa Anlaşması Madde I(2)(a)	502
d) 1958 tarihli New York Anlaşması Madde II(2)	502
4. Tahkim Anlaşmasının Şekli Geçerliliğini Temin Eden İşlemler	504
a) Tahkim Anlaşmasının Taraflarca İmzalanmış Bir Belgede Yer Alması ...	504

b) Tahkim Anlaşmasının Taraflar Arasında Teati Edilen Bir Belgede Yer Alması.....	510
c) Dava Dilekçesinde Yazılı Bir Tahkim Anlaşmasının Varlığının İddia Edilmesine Davalının Cevap Dilekçesinde İtiraz Etmemiş Olması.....	515
5. İktisadi Müesseselerde Mecburî Türkçe Kullanılması Hakkında Kanun'un Tahkim Anlaşmalarının Geçerliliği Üzerindeki Etkisi	516
a) Genel Olarak.....	516
b) Milletlerarası Nitelikli Tahkim Anlaşmaları 805 Sayılı Kanun'un Kapsamına Girer Mi?	518
c) Milletlerarası Tahkim Anlaşmaları 805 Sayılı Kanun Kapsamındaki Sözleşmelerden Görüldüğü Takdirde Bu Kanun Hükümlerinin Milletlerarası Tahkim Anlaşmaları Bakımından Yorumlanma ve Uygulanma Biçimi	522
i. Genel Olarak	522
ii. Türk Tâbiyetindeki Şirket veya Müesseseler Arasındaki Tahkim Anlaşmaları Bakımından 805 Sayılı Kanun'da Öngörülen Türkçe Zorunluluğu	523
(aa) Genel Olarak	523
(bb) Türk Tâbiyetindeki İki Şirket veya Müessese Arasında Akdedilmiş Olma Koşulu.....	523
(cc) “Türkiye Dâhilinde Olma” Koşulu	524
iii. Yabancı Şirket veya Müesseseler ile Türk Tâbiyetindeki Şirket veya Müesseseler Arasındaki Milletlerarası Tahkim Anlaşmaları Bakımından 805 Sayılı Kanun'da Öngörülen Türkçe Zorunluluğu ...	528
d) 805 Sayılı Kanun'un 1. ve 2. Maddelerine Aykırılığın Müeyyidesi	532
D- TAHKİM ANLAŞMASININ ESAS BAKIMINDAN GEÇERLİLİĞİ	535
1. Genel Olarak.....	535
2. Tahkim Anlaşmasının Esas Bakımından Geçerliliği Konusunda Uygulanacak Hukuk.....	537
3. Tahkim İradesinin Açık ve Kesin Olması.....	548
4. Atıf (Incorporation by Reference) Yoluyla Kurulan Tahkim Anlaşmalarının Geçerliliği	565
a) Genel Olarak.....	565
b) Tahkim Şartının Yer Aldığı Belgeye Yapılan Genel Atfın Doğrudan Geçersiz Sayılması.....	567
c) Taraflar Arasındaki İlişki ile Somut Olaydaki Hâl ve Şartlara Göre Karar Verilmesi.....	568

d) Tahkim Şartının Yer Aldığı Belgeye Yapılan Genel Atfın Doğrudan Geçerli Sayılması.....	571
5. Genel İşlem Koşullarında Yer Alan Tahkim Anlaşmalarının Geçerliliği	575
6. Vekil Marifetiyle Kurulan Tahkim Anlaşmalarının Geçerliliği.....	579
7. Asimetrik Tahkim Anlaşmalarının Geçerliliği.....	586
8. Patolojik Tahkim Anlaşmalarının Geçerliliği	595
a) Genel Olarak	595
b) Mevcut veya Belirli Olmayan Tahkim Merkezlerini Yetkilendiren Tahkim Anlaşmaları	596
i. Genel Olarak	596
ii. Yetkili Kılınan Tahkim Merkezinin Mevcut veya Belirli Olmadığı Tahkim Anlaşmalarının Geçerli Sayılması.....	599
(aa) Genel Olarak	599
(bb) Yetkili Kılınan Tahkim Merkezinin Mevcut veya Belirli Olmadığı Tahkim Anlaşmalarının Yorum Yoluyla Geçerli Sayılması	599
(cc) Yetkili Kılınan Tahkim Merkezinin Mevcut veya Belirli Olmadığı Tahkim Anlaşmalarının Kısmen Geçerli Sayılması ...	614
iii. Yetkili Kılınan Tahkim Merkezinin Mevcut veya Belirli Olmadığı Tahkim Anlaşmalarının Geçersiz Sayılması	621
E- TAHKİM ANLAŞMASININ GEÇERSİZ OLDUĞU İTİRAZININ DÜRÜSTLÜK KURALI GEREĞİ DİKKATE ALINMAMASI	629
V. TAHKİM ANLAŞMASININ KAPSAMI.....	639
A- TAHKİM ANLAŞMASININ KİŞİ BAKIMINDAN KAPSAMI	639
1. Genel Olarak.....	639
2. Kural: Tahkim Anlaşmalarının Nispliği	641
3. İstisna: Tahkim Anlaşmasının Üçüncü Kişilere Teşmili	643
a) Genel Olarak	643
b) Tahkim Anlaşmasının Üçüncü Kişilere Teşmilinde Uygulanacak Hukuk.....	644
c) Yasal Düzenlemeler Gereği Teşmil.....	651
d) Temsil İlişkisi Kapsamında Teşmil	652
e) Ortaklık İlişkileri Kapsamında Teşmil.....	656
i. Genel Olarak	656
ii. Adi Ortaklık Kapsamında Teşmil	657
iii. Şirketler Topluluğu Kapsamında Teşmil.....	657

iv. Ortaklık İçi Tahkim Anlaşmalarının Teşmili	678
f) Halefiyet Kapsamında Teşmil.....	680
i. Genel Olarak	680
ii. K�ll� Halefiyet	681
iii. C�z� Halefiyet.....	688
(aa) Genel Olarak	688
(bb) Konışmentonun Devri.....	688
(cc) Alacağın Devri.....	695
(dd) Sigortacının Halefiyeti.....	708
g) Garanti veya Kefalet Sorumluluğu Kapsamında Teşmil	713
h) ��nc� Kişi Yararına Sözleşme Kapsamında Teşmil	719
i) Dürüstlük Kuralı ve Hakkın Kötüye Kullanılması Yasağı Kapsamında Teşmil.....	728
i. Genel Olarak	728
ii. Çelişkili Davranış Yasağı	729
iii. Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması	735
j) Devlet Birimleri Tarafından Akdedilen Tahkim Anlaşmalarının Devlete Teşmili.....	745
k) Farklı Taraflarca Akdedilen Farklı Sözleşmeler Arasındaki Bağlantıya İstinaden Teşmil	757
B- TAHK�M ANLAşMASININ KONU BAKIMINDAN KAPSAMI	766
VI. TAHK�M ANLAşMASI HAZIRLANIRKEN D�KKAT ED�LMES�	
GEREKEN TEMEL HUSUSLAR	780
A- GENEL OLARAK.....	780
B- ASL� UNSURLAR.....	781
1. Tahkim İradesi.....	781
2. Tahkim Anlaşmasının şekli	782
3. Atıf (Incorporation by Reference) Yoluyla Kurulan Tahkim Anlaşmaları ..	782
4. Tahkim Anlaşmasının Lisanı.....	783
5. Tarafların Ehliyeti	783
6. Vekil Marifetiyle Kurulan Tahkim Anlaşmaları	783
7. Tahkime Elverişlilik	784
8. Asimetrik Tahkim Anlaşmaları	784
9. Patolojik Tahkim Anlaşmaları.....	784
10. Tahkim Yeri	785

11. Tahkim Anlaşmasının Kişi Bakımından Kapsamı.....	786
12. Tahkim Anlaşmasının Konu Bakımından Kapsamı	786
13. Çok Aşamalı Tahkim Şartları	786
14. Tahkim Anlaşmasının Tâbi Olduğu Hukuk	787
C- TALÎ UNSURLAR	787
1. Kurumsal Tahkim – Ad Hoc Tahkim Tercihi	787
2. Esasa Uygulanacak Hukuk Kuralları	788
3. Usule Uygulanacak Hukuk Kuralları	788
4. Hakemlerin Sayısı, Nitelikleri ve Hakem Seçimi Usulü.....	789
5. Tahkim Yargılamasının Lisanı	789
6. Tahkim Süresi.....	789
7. Deliller.....	790
8. Masraf veya Ücretlerin Dağılımı.....	790
9. Hakem Kararının Bağlayıcılığı ve İptal Davası Açmaktan Feragat	790
KAYNAKÇA	791
KAVRAM İNDEKSİ	827

KISALTMALAR LİSTESİ

A	: Atlantic Reporter
AAA	: American Arbitration Association
AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AC / App Cas	: Law Reports, Appeal Cases
ADR	: Alternative Dispute Resolution
AG	: Aktiengesellschaft
AI	: Arbitration International
AIR	: All India Reporter
AİHM	: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AİHS	: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
All ER	: All England Law Reports
AMC	: American Maritime Cases
App	: Appeal
Arb / ARB	: Arbitration
ASA	: Association Suisse de l'Arbitrage
ASBÜ	: Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi
Ass'n	: Association
AŞ	: Anonim Şirketi
AÜEHFD	: Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi
AÜSBF	: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi
AYM	: Anayasa Mahkemesi
BAM	: Bölge Adliye Mahkemesi
BATİDER	: Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi
BCAC	: British Columbia Appeal Cases
BD	: Baro Dergisi

XXII

BGB	: Bürgerliches Gesetzbuch
BGE	: Entscheidungen des schweizerischen Bundesgerichts
BGHZ	: Entscheidungen des Bundesgerichtshofes in Zivilsachen
BK	: Borçlar Kanunu
Bkz	: Bakınız
BLR	: Business Law Reports
BM	: Birleşmiş Milletler
BOTAŞ	: Boru Hatları ile Petrol Taşıma Anonim Şirketi
Bull	: Bulletin
BV	: Besloten Vennootschap
C	: Cilt
c/	: contre
CA	: Cour d'Appel / Court of Appeals
Cal	: California
CAS	: Court of Arbitration for Sports
CEO	: Chief Executive Officer
Ch	: Law Reports, Chancery Division
CIETAC	: China International Economic and Trade Arbitration Commission
CILL	: Construction Industry Law Letter
Cir	: Circuit
CISG	: Convention on International Sale of Goods
Civ / CIV	: Civil
Co	: Company
Com LR	: The Commonwealth Law Reports
Comm	: Commercial
Corp	: Corporation
Ct	: Court
D / Dist	: District
D.İş	: Değişik İş
DAB	: Dispute Adjudication Board
DEÜHFD	: Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
DHD	: Deniz Hukuku Dergisi

DHH	: Devletler Hususî Hukuku
Div	: Division
DLR	: Dominion Law Reports
dn	: dipnot
DNJ	: District of New Jersey
E	: Esas
Ed / ed	: Editör
ED	: Eastern District
EWHC	: England and Wales High Court
F 2d	: Federal Supplementary Second Series
F 3d	: Federal Supplementary Third Series
F Supp	: Federal Supplementary
F/V	: Fishing Vessel
FAA	: Federal Arbitration Act
FCR	: Federal Court Reports
FFC	: Federation of Cocoa Commerce
FIDIC	: Fédération Internationale Des Ingénieurs-Conseils
FIFA	: Fédération Internationale de Football Association
FOSFA	: Federation of Oil Seeds and Fats Association
FZE	: Free Zone Establishment
GA	: General Average
GAFTA	: The Grain and Feed Trade Association
GDO	: Genetiği değiştirilmiş organizma
GENCON	: Uniform General Charter
GmbH	: Gesellschaft mit beschränkter Haftung
GSGM	: Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü
GSM	: Global System for Mobile
GSÜHFD	: Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
GÜHFD	: Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
HC	: High Court
HD	: Hukuk Dairesi
HGK	: Hukuk Genel Kurulu
HKLR	: Hong Kong Law Reports

XXIV

HMK	: Hukuk Muhakemeleri Kanunu
http	: hypertext transfer protocol
HUMK	: Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu
IATA	: International Air Transport Association
IBA	: International Bar Association
ICA	: International Cotton Association
ICC	: International Chamber of Commerce
ICCA	: International Council for Commercial Arbitration
ICSID	: International Center for Settlement of Investment Disputes
ILM	: International Legal Materials
ILO	: International Labour Association
Inc	: Incorporated
Int'l	: International
ISTAC	: İstanbul Tahkim Merkezi
İBD	: İstanbul Barosu Dergisi
İBK	: İçtihadı Birleştirme Kararı
İİD	: İcra İflas Dairesi
İİK	: İcra ve İflâs Kanunu
İKÜHFD	: İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
İKİD	: İlmî ve Kazâî İçtihatlar Dergisi
İTO	: İstanbul Ticaret Odası
İTOTAM	: İstanbul Ticaret Odası Tahkim ve Arabuluculuk Merkezi
İÜHFM	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
J	: Journal
JOIA	: Journal of International Arbitration
JZ	: Juristen Zeitung
K	: Karar
KB	: Law Reports, King's Bench
KDV	: Katma Değer Vergisi
KG	: Kommanditgesellschaft
La	: Louisiana Reports
LCIA	: London Court of International Arbitration
Lloyd's Rep /LLR	: Lloyd's Law Reports

LLP	: Limited Liability Partnership
LR	: Law Reports
Ltd	: Limitet / Limited
m	: madde
M/S	: Motor Ship
m/t	: metrik ton
M/V	: Motor Vessel
MD	: Maryland
MHB	: Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni
MİHDER	: Medeni Usul ve İcra-İflas Hukuku Dergisi
MK	: Medenî Kanun
MÖH	: Milletlerarası Özel Hukuk
MÖHUK	: Milletlerarası Özel Hukuk ve Usûl Hukuku Hakkında Kanun
MTK	: Milletlerarası Tahkim Kanunu
MTO	: Milletlerarası Ticaret Odası
MÜHF-HAD	: Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi
N / No	: Numara
ND	: North Dakota
NE	: North Eastern Reporter
NJA	: Nytt Juridiskt Arkiv
NJW	: Neue Juristische Wochenschrift
NY	: New York Reports
OFAC	: Office of Foreign Assets Control
OLG	: Oberlandesgericht
P	: The Pacific Reporter
P&I	: Protection and Indemnity
Pa. Super.	: Pennsylvania Superior Court Reports
Par/para	: Paragraf
PLC	: Public Limited Company
PPIL	: Public and Private International Law Review
RDJ	: Revue de Droit Judiciare
Rev Arb	: Revue de l'Arbitrage

XXVI

RG	: Resmî Gazete
RGZ	: Entscheidungen des Reichsgerichts in Zivilsachen
RIW	: Recht der internationalen Wirtschaft
RKD	: Resmî Kararlar Dergisi
RSA	: Refined Sugar Association
S Ct / Sup. Ct	: Supreme Court Reporter
s	: sayfa
S	: Sayı
SA	: Société Anonyme
SASR	: South Australian State Reports
SCC	: Stockholm Chamber of Commerce
SchH	: Schleswig Holstein
SchiedsVZ	: Zeitschrift für Schiedsverfahren
SD	: South Dakota
SDNY	: Southern District of New York
SDÜHFD	: Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
SGHC	: Singapore High Court
So	: Southern Reporter
SpA / SPA	: Società per Azioni
SS	: Steam Ship
SSCB	: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
SWIFT	: Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunica- tion
Şti	: Şirketi
T	: Tarih
TAAD	: Türkiye Adalet Akademisi Dergisi
TBB	: Türkiye Barolar Birliği
TBK	: Türk Borçlar Kanunu
TD	: Ticaret Dairesi
TEAŞ	: Türk Elektrik Üretim Anonim Şirketi
TFF	: Türkiye Futbol Federasyonu
TL	: Türk Lirası
TMK	: Türk Medenî Kanunu

TOBB	: Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TTK	: Türk Ticaret Kanunu
TÜRSAB	: Türkiye Seyahat Acenteleri Birliği
UK	: United Kingdom
UNCITRAL	: United Nations Commission on International Trade Law
UNEC	: United Nations Economic Commission
UNIDROIT	: International Institute for the Unification of Private Law
US	: United States
USA	: United States of America
USD	: United States Dollar
UTİKAD	: Uluslararası Taşımacılık ve Lojistik Hizmet Üretenleri Derneği
UTTDER	: Uluslararası Ticaret ve Tahkim Hukuku Dergisi
v	: versus
vb	: ve benzeri
vd	: ve devamı
Vol	: Volume
WD	: Western District
WIPO	: World Intellectual Property Organisation
WL	: Westlaw
www	: world wide web
YBCA	: Yearbook Commercial Arbitration
YKD	: Yargıtay Kararları Dergisi
ZPO	: Zivilprozessordnung